

APOLLOVA, N.G. (1948), *Prisoedinenie Kazahstana k Rossi*, Akademii Nauk Kazahskoy SSR, Alma-Ata.

BARTHOLD, W (1911). "Taşkent", *İslam Ansiklopedisi*, C.12/1, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1979, ss. 38-41.

ÇAPRAZ, Hayri, (Aralık 2011), "Çarlık Rusya'sının Türkistan'da Hakimiyet Kurması", *SDÜS Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 24, s. 54-55.

DOĞAN, Orhan, (2015), "Küçük Cüz (Orda) Kazak Hanlığı'nın Çarlık Rusyası'nın Tabiyetine Girmesinin Rus Belgelerine Göre Değerlendirilmesi, Orta Asya ve Kafkasya Tarihi", *XVI. Türk Tarih Kongresi Kongreye Sunulan Bildiriler*, Türk Tarih Kurumu, Ankara, ss. 229-255.

Early Voyages and Travels to Russia and Persia by Antony Jenkinson and Other Englishmen with Some Account of the First Intercourse of the English with Russia and Central Asia by way of the Caspian Sea, Vol. I., Edited by: E. Delmar Morgan and C.H. Coote, Printed for the Hakluyt Society, London.

EROFEEVA, İ. V., (1997), *Kazahskie Hanı i Hanskie Dinastii v XVIII Seredine XIX vv.* // Kultura i İstoriâ Tsentralnoy Azii i Kazahstana: Problemu i Perspektivî İssledovaniâ. Material k Letnem Universitetu po İstoriî i Kulture Tsentralnoy Azii i Kazahstana (4-23 Avgusta 1997 g.). Almatı

HAYT, Baymirza, (2012), *Türkistan Devletlerinin Millî Mücadele Tarihi*, Ankara, TTK Yayınları, *Kazahsko-Russkie Otnoşeniya v XVI-XVIII Vekah* (1961): Akademii Nauk Kazahskoy SSR, (Sbornik Dokumentov), Almatı.

KALAN, Ekrem, (2008), *Cungar Hanlığının Siyasi Tarihi*, TTK, Ankara.

KARAMZİN, (1843), *İstoriya Gosudarstva Rossiyskogo*, IX, Sanktpeterburg

KURAT, Akdes Nimet, (2011), *Türkiye ve İdil Boyu (1569 Astarhan Seferi, Ten-İdil Kanalı ve XVI-XVII. Yüzyıl Osmanlı-Rus Münasebetleri*, Ankara, TTK.

LEVŞİN, A. İ., (1996), *Opisaniye Kirgiz-Kazaçih, ili Kirgiz-Kaysatskih, Ord, Stepey*, Almatı.

MUHAMMEDCANOV, Abdullah "Taşkent", *DİA*, C.40, Diyanet Vakfı Yayınları.

ÖZKAN, Murat (2018), "Bekoviç Gibi Kaybetmek: Aleksandr Bekoviç Çerkasskiy'in 1717 Hive Seferi, *MUTAD*, C. V. s. 93-111.

ÖZKAN, Murat (2019a), "Buhara, Petersburg ve İstanbul Arasında Diploması Trafığı Molla İmazar Maksutov Elçiliği", *Gazi Türkiyat*, Bahar 2019/24: s. 165-183.

ÖZKAN, Murat (2019c), Mücadeden Teslimiyete: Türkistan Müdaafasında Sadık Töre (1860-1877)" *Belleken*, C. LXXXIII, S. 298, ss 1003-1031.

ÖZKAN, Murat (2019b), "Rus Emperyal Yayılmasının Bir Vasıtası Olarak: Orenburg Nepliyev Askeri Okulu", 4. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi (14 - 17 Şubat 2019 / Yalova), s. 65-82.

RIÇKOV, P. İ., (1887), *Topografiya Orenburgskoy Gubernii*, Orenburg.

RIÇKOV, P. İ., 1(896), *İstoriya Orenburgskaya (1730-1750)*, Orenburg.

SELA, Ron, *Seventeenth-Century Russian Diplomatic Mission to Central Asia*, (edited by Nile Green), *Writing Travel in Central Asian History*, Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press, ss. 69-88.

ÜNAL, Fatih, (2010), *Rus Emperyalizmine Karşı Stepte Büyük Başkaldırı Sultan Kenaseri*, İlgî Kültür Sanat, İstanbul.

YORULMAZ, Osman (2013), *Başlangıcından Hanlığın Feshine Kadar Kazak Türkleri ile Çarlık Rusyası Arasındaki Siyasi İlişkiler*, TTK.

YORULMAZ, "Osman, Aleksey İvanoviç (Kutlu Muhammet) Tevkelev (Şeceresi, İdil-Yayık ve Kazak Tarihindeki Rolü)", *Bilgi*, S. 34, 2005, ss. 117-144.

Gazi Türkiyat, sy. 25, 2019 Ankara, s. 163-177

Prens Sabahaddin

160120

KLASİK LIBERALİZM AÇISINDAN PRENS SABAHADDİN'İN TOPLUM FELSEFESİ

Prince Sabahaddin's Social Philosophy from the Perspective of Classical Liberalism

Recep Batu GÜNÖR*

Gazi Türkiyat, Güz 2019/25: 163-177, DOI: 10.34189/gtd.25.007

Öz: Osmanlı döneminde ülkenin içinde bulunduğu olumsuz durumdan kurtulmanın yollarını arayan aydınlar arasında önemli bir isim olan Prens Sabahaddin, kendi toplum felsefesini liberal öğeler ile şekillendirmiştir. Aydınlanma dönemi ile birlikte ortaya çıkan liberalizm düşüncesinin temel ilkelerinden olan bireycilik, özgürlük, sınırlı devlet, piyasa ekonomisi gibi ilkelerini benimseyen Prens Sabahaddin, bu ilkelerin bir sentezi olarak teşebbüs-i şahsi ve adem-i merkezîyet ilkelerini benimsemiştir.

Anahtar Kelimeler: Prens Sabahaddin, teşebbüs-i şahsi, adem-i merkezîyet, science sociale

Abstract: Prince Sabahaddin, who is an important figure among the intellectuals that wanted to get rid of the negative situation of the country during the Ottoman period, formed his social philosophy with liberal elements. Prince Sabahaddin adopted the principles of individualism, freedom, limited state and market economy, which are basic principles of liberalism that emerged with the Enlightenment period and he has adopted the principles of individual initiative and decentralization as a synthesis of these principles.

Keywords: Prince Sabahaddin, individual initiative, decentralization, science sociale

Özellikle İlkçağ Yunan düşünürleri tarafından ortaya atılan "insanların toplum içerisinde bir arada yaşayan varlıklar oldukları" düşüncesi, ilkçağdan günümüze kadar geçerliliğini koruyan bir düşünce olmuştur. Bu düşünce çerçevesinde bir arada yaşamının nasıl mümkün olabileceği sorusuna cevap arayan düşünürler, siyaset felsefesinin temel soru ve cevaplarını şekillendirerek ana hatlarını oluşturmuşlardır. Felsefe tarihine bakıldığında bu sorulara verilen cevapların zamanla siyasi doktrinler haline aldıkları görülmektedir. N. Machiavelli ve T. Hobbes ile birlikte ortaya çıkan modern siyaset felsefesi sayesinde, günümüzde de etkileri ve hakimiyetleri devam eden politik doktrinler şekillenmeye başlamıştır. Hem siyasi hem iktisadi hem de düşünsel olarak büyük değişikliklerin ve farklılıkların yaşandığı Aydınlanma düşüncesi ile birlikte her alanda farklı öğretilerin filizlenmeye başladığı kabul edildiğinde ise, siyaset felsefesi alanında da önemli doktrinlerin filizlendiği tahmin edilebilir bir husustur. Bu filizler aynı zamanda aydınlanma döneminden günümüze kadar da geçerliliklerini korumayı başarmışlardır.

* Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü, Ankara/TÜRKİYE. b.gunor@hvb.edu.tr, © <https://orcid.org/0000-0002-4791-4059>, Gönderim tarihi: 22.10.2019/Kabul tarihi: 05.11.2019.